

ОБОБЩЕНА СПРАВКА

за Национален план за възстановяване и устойчивост на Р. България, съгласуван със Становище по екологична оценка № 1-1/2023 г. на министъра на околната среда и водите

(съгласно изискванията на чл.29, ал.1 на Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (Наредбата за ЕО))

(1). Съответствие на План за възстановяване и устойчивост на Р. България с основните резултати и препоръки в Доклада по екологична оценка (ЕО) и с резултатите от консултациите, с условията, мерките и ограниченията в Становище по екологична оценка № 1-1/2023 г. (съгласно чл.29, ал.1, т.1 на Наредбата за ЕО)

Проектите, предвидени в План за възстановяване и устойчивост на Р. България са изцяло съобразени с обобщените в доклада за екологична оценка (ДЕО) анализи, оценки, заключения, както и с препоръките от консултациите по мерките и ограниченията, включени в Становище по екологична оценка № 1-1/2023 г. на министъра на околната среда и водите за очакваните въздействия върху околната среда и човешкото здраве

Резултатите от консултациите са представени в **ПРИЛОЖЕНИЕ** към **точка 11.1-Становища и мнения на засегнатата общественост, на компетентните органи за вземане на решение по ЕО** по Актуализираното Задание, така и в **СПРАВКА** за резултатите от проведените консултации по ДЕО, съгласно чл. 3, ал. 1, т.6 от Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, където е посочен и начинът им на отразяване с мотивите за това.

Въз основа на направените анализи, прогнози и оценки, въздействието от реализацията на заложените в НПВУ инвестиционни проекти, представени в доклада за екологична оценка, показва следното:

- 1 Обобщена оценка по отношение на **компонентите/факторите на околната среда и човешкото здраве**:
 - Най-високо покрива екологичните цели и изисквания компонентът „*Климатични изменения*“ - 75% от оценките му имат положителен потенциал, като 25% от инвестиционните проекти нямат отношение към него. Няма отрицателен потенциал.
 - Най-ниска положителна екологична оценка има компонент „*Биоразнообразие*“ - и четирите елемента имат само 2%, положителен потенциал като от 58% до 74% (за горските екосистеми) от инвестиционните проекти нямат отношение към компонента. С отрицателен потенциал са оценени проектите от 23% до 33%, с изключение на горските екосистеми, които имат отрицателен потенциал само в 2% от случаите.
 - Най-малко екологично отношение към инвестиционните проекти има фактор „*Сеизмичен риск*“, т.е. инвестиционните проекти не са рискови по отношение на сеизмична опасност, поради факта, че при реализиране на съответните обекти и инфраструктури винаги се осъществява контрол за съответствието на проектите и тяхното изпълнение с изискванията на нормите за проектиране и строителство в сеизмичните зони на България.
 - С най-висок отрицателен потенциал е оценен факторът „*Нейонизиращи лъчения*“ (в 47% от случаите) поради факта, че НПВУ предвижда широко внедряване на източници на радиочестотни и микровълнови електромагнитни полета в почти всички сфери - образование, наука, медицина, радиокомуникационни съоръжения, безжични

**ОБОБЩЕНА СПРАВКА по
СТАНОВИЩЕ ПО ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА № 1-1/2023 г.**

комуникации (5G технология).

Обобщената оценка по отношение на отделните инвестиционни проекти в НПВУ показва, че:

- Най-висок екологичен потенциал носи инвестиционният проект (ИП) № 13-*Схема за подпомагане на пилотни проекти за производство на зелен водород и биогаз* - 67% положителен потенциал, следван с 58 % от проекта ИП № 42-*Инструмент за подобро стратегическо планиране и управление на изпълнението* по реформата за подобряване на качеството на законодателния процес и проектът от реформата за устойчива градска мобилност № 30 -*Зелена мобилност* с 54%. Останалите проекти са с $\leq 50\%$.
 - С най-ниска положителна екологична стойност са проектите от групата на съдебната система, което е естествено, поради факта, че те нямат отношение към екологичните цели, но имат отношение към социалните аспекти.
 - Най-висок отрицателен потенциал показва инвестиционен проект № 15-*Развитие на използването на геотермална енергия в България за производство на електрическа и топлинна енергия* - 42%.
- ❷ **Оценката по отношение на справедливия социален преход**, който касае както развитието на човешкия капитал (напр. образованието и придобиване на компетенции), така и социалния капитал (развитие на общностите и групите), но и специфичното измерение на т.нар. енергийна бедност (с четирите базисни индикатора „Невъзможност да се поддържа домът с адекватна стайна температура”, „Невъзможност за заплащане на енергийните сметки навреме”, „Относителен дял на енергийните разходи спрямо дохода”, „Абсолютен дял на енергийните разходи”) се основава на четири основни измерения на социалното въздействие - индикаторите „всеобхватност“, „инклузивност“, „устойчивост“ и „неравенства и бедност“, които проследяват *ex-ante* ефектите от предложените мерки в процеса на стратегическо планиране, но и *ex-post* последват изпълнение на ниво програми и проекти.
- По отношение на всеки един от 4^{ри} индикатора най-високо измерение има индикаторът „устойчивост“ – качествена стойност от 32 пункта (89%), а най-малко е застъпено измерението по индикатор „неравенства и бедност“ – -18 (50%).
 - По отношение на цялостното покритие на всички 4^{ри} индикатора компонент 12–Здравеопазване показва най-високо покритие - 100% (пълно покритие), следван от компонента 1–Образование и умения - 83%. Най-ниско социално покритие (42%) показват компонентите: 6–Устойчиво селско стопанство, 10–Бизнес среда и 11–Социално включване.
- ❸ **Оценката на икономическото въздействие** използва 4 икономически индикатори, които се фокусират върху очаквания потенциал на мерките (разпределени по 4-те стълба, и по 12^{те} компонента), заложените в НПВУ, а именно: принос към брутен вътрешен продукт БВП, устойчивост на инфлацията, ръст на държавния дълг и потенциал на икономическо въздействие:
- По отношение на всеки един от 4^{ри} индикатора най-висок принос към БВП имат компонентите 4–Нисковъглеродна икономика и 7–Цифрова свързаност. Най-висок антиинфлационен потенциал показва компонента 4–Нисковъглеродна икономика. Най-нисък потенциал за увеличаване на държавния дълг показват и трите компонента на стълб Иновативна България. Най-висок потенциал на икономическо въздействие върху държавата и обществото показват компонентите 4–Нисковъглеродна икономика и 8–Транспортна свързаност .

ОБОБЩЕНА СПРАВКА по
СТАНОВИЩЕ ПО ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА № 1-1/2023 Г.

- По отношение на цялостното покритие по всички 4^{ти} индикатора компонент 4– Нисковъглеродна икономика, следвана от 3–Интелигентна индустрия показват най-високо покритие на икономическо положително въздействие, а най-ниско – компонент 11–Социално включване.
- Съгласно извършения в доклада за екологична оценка анализ на **трансграничните въздействия** при изпълнение на планираните инвестиции и реформи по компоненти на околната среда върху територията на други държави се посочва, както следва:
- „*атмосферен въздух*“ - резултатите от проведените компютърни симулации показват, че приносът на българските източници на емисии към териториите на съседните държави съществено намалява при реализирането на сценарии 2020-2029г. и след 2030г., като това намаление е особено добре изразено за SO₂.
- „*води*“
- *повърхностни води* - не се очаква трансгранично въздействие върху повърхностните води на територията на други държави, тъй като не се предвиждат дейности, замърсяващи повърхностните води и дейности нарушаващи оттока на трансграничните реки.
 - *подземни води* - трансгранично въздействие върху подземните води е възможно, в случай, че елементите на НПВУ засягат трансграничните подземни водни тела: Карстови води в Малм-валанжския басейн (BG1G0000J3K051); Карстово-порови води в „Неоген- Сармат-Добруджа“ (BG1G000000N049); Пукнатинно-карстови води в Гоцеделчевски карстов басейн, Тешовски плутон (BG4G0001Pt1036). Отрицателно трансгранично въздействие може да се очаква при осъществяване на Инвестиция 13, само ако инвестиционните предложения използват подземни води за производство на водород и Инвестиция 15, ако дълбоките сондажи на инсталацията са разположени или преминават през трансграничните ПВТ. При изпълнение на предложените смекчаващи мерки, потенциалът за въздействие е оценен като незначителен отрицателен.
- „*биологично разнообразие*“ - трансгранични въздействия могат да възникнат при реализацията на инвестиционен проект 14 за вятърни електроцентрали по отношение на смъртност на птици, тъй като страната е разположена на важни миграционни пътища. Потенциалът на очакваните трансгранични въздействия е нисък, но трябва да се вземат предвид тези въздействия при провеждане на необходимите съгласувателни процедури по ОВОС/ЕО/ОС при реализация на ВЕИ електроцентрали с капацитет за съхранение на електроенергията.
- „*трансграничен сеизмичен риск*“ - един проект от включените в НПВУ би имал незначително или ниско въздействие върху сеизмичната опасност в трансграничен аспект. Инвестиционен проект 15 има пряко отношение към сеизмичния риск в трансграничен аспект, което се определя от факта, че геотермалните източници обикновено са разположени в зони с висока сеизмичност и се асоциират с висока геодинамична активност на голяма дълбочина, където се създават условия за натрупване на значими напрежения в земната кора - основа на бъдещи земетресения. Доколкото за такива проекти се предвижда извършване на процедури по реда на глава шеста от ЗООС и чл. 31 от ЗБР, очакваното въздействие може да се оцени като незначително с отчитане на съответните препоръки и изисквания на Правилника за проектиране и строителство в сеизмични зони и други нормативни документи.
- Не се очаква въздействие в трансграничен аспект върху другите компоненти на околната среда, в т.ч. върху населението и човешкото здраве, в резултат от

ОБОБЩЕНА СПРАВКА по
СТАНОВИЩЕ ПО ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА № 1-1/2023 г.

реализирането НПВУ.

В доклада за екологична оценка са предвидени мерки за намаляване, предотвратяване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици от осъществяването на планираните дейности, предвидени за изпълнение в проекта на НПВУ върху околната среда и човешко здраве, включително социалните и икономически въздействия, за да се постигне комплексен положителен ефект. Не се очакват значителни отрицателни въздействия върху околната среда и човешкото здраве. Очаква се прилагането на НПВУ да доведе до комплексно положително въздействие както върху околната среда и човешкото здраве, така и в социален и икономически аспект при изпълнение на предложените в доклада за ЕО мерки.

На основание чл. 36, ал. 3 от *Наредбата за ОС*, въз основа на критериите по чл. 16 от същата, е извършена преценка за вероятната степен на отрицателно въздействие върху защитените зони, според която НПВУ **няма вероятност да окаже значително отрицателно въздействие** върху природни местообитания, популации и местообитания на видове, предмет на опазване в защитените зони от мрежата Natura 2000.

(2). Съответствие на проектите на План за възстановяване и устойчивост на Р. България с обоснованата в становището по ЕО алтернатива по чл. 26, ал. 2, т. 6 за постигане целите на Плана (съгласно чл.29, ал.1, т.2 на Наредбата за ЕО)

Алтернатива - съгласно документацията „Нулевата алтернатива“ е **не внасяне** в ЕС на Национален план за възстановяване и устойчивост, което лишава страната от достъп до средствата в рамките на Механизма за възстановяване и устойчивост с всички произтичащи от това негативни последици за България в контекста на целите на Зелената сделка и Цифровия преход. Проектът на НПВУ, версия 1.5 от 06.04.2022 г. е версията, изпратена за одобрение в ЕС, с която Република България кандидатства за финансиране по Механизъм за възстановяване и устойчивост (Регламент (ЕС) 2021/241). Одобренията от ЕС Планове за възстановяване и устойчивост на всяка държава-членка са единственото условие за получаване на достъп до средствата в рамките на Механизма за възстановяване и устойчивост. С оглед на последното никога предишна версия на Плана, изготвяна и обсъждана от българската общественост не се явява алтернатива.

За целите на екологичната оценка на проекта за НПВУ са разгледани две алтернативи за реализацията по отношение намаляване на националните емисии на някои замърсители на атмосферния въздух, а именно: продължение на настоящите процеси и тенденции на развитие (WEM - базов сценарий) и прилагане на допълнителни политики и мерки (WAM - целеви сценарий). От направените анализи и оценки в доклада за екологична оценка в сравнението между тези 2 сценария е показана силната екологична насоченост на WAM сценария, който ще допринесе за по-устойчиво развитие и за съобразяване и изпълнение на екологичните приоритети на Република България до 2050 г., който в заключение е предпочетен за сценарий за изпълнение в НПВУ.

(3). Степента, в която мерките по чл. 26, ал.2, т.7 и 8 на Наредбата за ЕО са предвидени в План за възстановяване и устойчивост на Р. България (съгласно чл.29, ал.1, т.3 на Наредбата за ЕО)

В Становище по екологична оценка № 1-1/2023 г. са включени мерки и условия в две точки, които са предвидени за изпълнение както следва:

I. Мерки и условия за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици от осъществяването на НПВУ върху околната среда и човешкото здраве от Становище по екологична оценка № 1-1/2023 г.

A. Общи:

Планове, програми, проекти и инвестиционни предложения, произтичащи от НПВУ, да се одобряват само след произнасяне с акт на компетентните органи по околна среда по реда на глава

**ОБОБЩЕНА СПРАВКА по
СТАНОВИЩЕ ПО ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА № 1-1/2023 Г.**

шеста от ЗООС и/или чл. 31 на ЗБР и при съобразяване с условията и мерките в съответния акт.

Б. Мерки при изготвяне на окончателните варианти на проектите от НПВУ по компоненти и фактори:

Мерки	Начин на изпълнение
Атмосферен въздух:	
<p>Определяне на прогнозни емисии от проекта с цел спазване на граничните стойности на емисии за докладване в Европейския регистър за изпускането и преноса на замърсители (ЕРИПЗ), съгласно Регламент 166/2006/ЕО от съоръженията, осъществяващи дейности, попадащи в обхвата на Приложение I на регламента и за всички замърсители, посочени в Приложение II на регламента, чл. 22а от ЗООС.</p>	<p>Условието представлява нормативно изискване, като същото ще бъде включвано като изискване при провеждане на необходимите съгласувателни процедури по ОВОС/ЕО/ОС при реализация на инвестиционните предложения, за които е относимо.</p>
Повърхностни води:	
<p>1. Инвестиционните проекти, свързани с водовземане и/или ползване на повърхностни води и разположените в близост до водни обекти зони за защита на водите и СОЗ, подлежат на оценка за допустимост по изискванията на чл. 155, ал. 1. т. 23 от ЗВ.</p>	<p>В условията на провеждане на необходимите съгласувателни процедури по ОВОС/ЕО/ОС при реализация на инвестиционните предложения, за които е относимо ще бъдат включени:</p> <ul style="list-style-type: none"> — оценките за допустимост по чл. 155, ал. 1. т. 23 от ЗВ — , изискванията за съответствие с действащите ПУРБ, ПУРН и Закона за водите, както съответствие с наличните резултати от актуализацията на ПУРН и ПУРБ за периода 2022-2027 г., — определените мерки за превенция на риска от наводнения в действащите ПУРБ и забрани и ограничения по Наредбата за СОЗ..
<p>2. При съгласуване на инвестиционни намерения да се имат предвид, както актуализираните основни характеристики, състояние и планирани мерки за повърхностните води и зони за защита на водите по чл. 119а, ал. 1 от ЗВ в действащите ПУРБ, така и определените - РЗПРН и мерки за превенция на риска от наводнения в действащите ПУРН и забрани и ограничения с <i>Наредба №3 от 16.10.2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на СОЗ около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди.</i></p>	
<p>3. Дейностите, свързани с водовземане и ползване на воден обект, подлежат на разрешителен режим съгласно чл. 44 и чл. 46 от ЗВ, освен в случаите описани в чл. 58 от ЗВ.</p>	<p>При реализация на инвестиционните предложения, за които е относимо ще бъдат изисквани съответните разрешителни по ЗВ, които да са съобразени с предвидените в ПУРБ забрани и ограничения.</p>
<p>4. При издаване на разрешителни за водовземане и/или ползване на водни обекти, вкл. за изграждане на МВЕЦ/ВЕЦ, да се спазват изискванията определен в ЗВ и предвидените в ПУРБ забрани и ограничения.</p>	
<p>5. Инвестиционните проекти, включващи изграждането на хидротехнически съоръжения, да бъдат предхождани от предварителни хидроложки, вкл. водностопански и хидрогеоложки проучвания, като при изграждането на МВЕЦ/ВЕЦ е необходима сравнителна оценка на енергийните ползи и на вредите за околната среда, при използване енергията на водата.</p>	<p>За инвестиционни предложения, за които е относимо, условието ще бъде включвано като изискване за кандидатстване с цел доказване на съвместимост на водовземните съоръжения с управлението на водните ресурси, както и сравнителната оценка на енергийните ползи и на вредите за околната среда, при използване енергията на водата.</p>
<p>6. При проектирането на централа за комбинирано производство на електричество и топлина от геотермална енергия трябва да се гарантира, че няма да има директно изпускане на геотермални води в повърхностни води или да се изгради за тях локална ПСОВ.</p>	<p>При реализация на инвестиционните предложения, за които е относимо условието ще бъде включвано като изискване да бъде предвиден оборотен цикъл за използваните водите или въвеждане на локалното им пречистване преди заустване.</p>
<p>7. За реализиране на проектите да се включват, при наличие на дефицит на вода, и мерки за адаптация към климатичните промени, свързани например с въвеждане на режимно водоползване за бита и ограничения или забрани за водовземане за целите на енергетиката и др. през сухите летни месеци.</p>	<p>Имайки предвид изискванията на ПМС № 157/07.07.2022 г. за определяне на органите и структурите, отговорни за изпълнението на Плана за възстановяване и устойчивост на Република България, и на техните основни функции, бенефициентите ще бъдат насърчавани да включват дейности и мерки за адаптация към климатичните изменения и придвиждане на мерки</p>

**ОБОБЩЕНА СПРАВКА по
СТАНОВИЩЕ ПО ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА № 1-1/2023 Г.**

<p>8. При дейности попадащи в определени РЗПРН в обхвата на заливане, следва да се предприемат мерки за защита от вредното въздействие на водите. При планиране на мерките може да се ползва Националният каталог от мерки за управление на риска от наводнения.</p>	<p>за гарантиране на устойчивост на проектите, свързани с изграждане и развитие на обекти, съоръжения и инфраструктура.</p> <p>При реализация на инвестиционните предложения, за които е относимо ще бъде включвано като изискване да се разработят мерки за защита от вредното въздействие на водите, като се ползва и Националният каталог от мерки за управление на риска от наводнения.</p>
Подземни води:	
<p>9. Проектната документация на кандидатстващите проекти да бъде в пълно съответствие с изискванията на националното законодателство приложимо към подземните води, регламентирани в ЗООС, ЗВ и техните подзаконовни нормативни документи и смекчаващите мерки, предвидени в действащите към момента на изпълнение на инициативите от НПВУ Планове за управление на речните басейни.</p>	<p>Условията представляват нормативно изискване, като същите ще бъдат включвани като изискване при провеждане на необходимите съгласувателни процедури по ОВОС/ЕО/ОС при реализация на инвестиционните предложения, за които е относимо.</p>
<p>10. При избора на проекти да се отчете, засягането на зоните за защита на подземните (ЗЗПВ) води за питейно-битово водоснабдяване (СОЗ). При наличието на такива да се даде предимство на проектите и алтернативите, с минимално въздействие върху тях. Кандидатстващите проекти да бъдат съобразени със забраните и ограниченията, регламентирани в <i>Наредба 3 от 16.10.2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди.</i></p>	
<p>11. В схемата за инвестиционни помощи на проекти, използващи подземни води за производство на зелен водород (инвестиция 13) или електроенергия от хидротермални източници (инвестиция 15) да бъдат допуснати само проекти, за които компетентните органи (басейнови дирекции) предварително са потвърдили допустимостта на проектите с целите за опазване на количественото и химично състояние на подземните водни ресурси, регламентирани в ЗВ, ПУРБ и Националната стратегия за управление и развитие на водния сектор.</p>	<p>При реализация на инвестиционните предложения по инвестиции № 13 и № 15, ще бъде включвано като изискване предварителното потвърждение на съответната басейнов дирекция за допустимостта им с целите за опазване на количественото и химично състояние на подземните водни ресурси, регламентирани в ЗВ, ПУРБ и Националната стратегия за управление и развитие на водния сектор.</p>
<p>12. В схемата за инвестиционни помощи по инвестиции 19 и 31 да се даде предимство на проекти, които ще се осъществяват в райони с установено значителен натиск върху замърсяване на подземните води от селскостопански дейности и обекти, източници на замърсяване с нитрати, азот и фосфор и органични замърсители (пестициди).</p>	<p>Имайки предвид изискванията на ПМС № 157/07.07.2022 г. за определяне на органите и структурите, отговорни за изпълнението на Плана за възстановяване и устойчивост на Република България, и на техните основни функции, условието може да бъде проследявано при провеждане на необходимите съгласувателни процедури по ОВОС/ЕО/ОС при реализация на инвестиционните предложения.</p>
Морска околна среда:	
<p>13. При избора на различните дейности предвидени по проектите от НПВУ задължително да бъдат съобразени с мерките от действащите ПУРБ, Морска стратегия на Република България, програмата от мерки и действащите програми за мониторинг по различните Дескриптори на морската околна среда и крайбрежната зона съгласно Рамкова директива за морска стратегия и Рамкова директива за водите.</p>	<p>Условията представляват нормативно изискване, като същите ще бъдат включвани като изискване при провеждане на необходимите съгласувателни процедури по ОВОС/ЕО/ОС при реализация на инвестиционните предложения, за които е относимо.</p>
<p>14. Задължително спазване на Директива 92/43/ЕИО на Съвета за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна и Директива 2009/147/ЕО на Европейския</p>	

**ОБОБЩЕНА СПРАВКА по
СТАНОВИЩЕ ПО ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА № 1-1/2023 Г.**

парламент и на Съвета относно опазването на дивите птици и забрана за изграждане/строителство в ЗЗ съгласно ЗБР.

15. Всички дейности, които изискват ОВОС да бъдат спазени съгласно действащото законодателство, включително и забрана на строителство/изграждане на предвидените по проектите централи за добив на електроенергия произведена от възобновяемите източници в ЗЗ и ЗТ или крайбрежната зона и морската околна среда съгласно ЗООС, ЗБР, РДМС и РДВ.

Геоложка основа, земни недра:

16. При избора на проекти да се отчете, наличието и засягането на съществуващи геодинамични процеси и явления. При наличието на такива да се даде предимство на проектите и алтернативите, които предвиждат иновации, технически решения, управленски и организационни мерки, както и утвърдени, добри практики за предотвратяване появата и/или минимизиране на последствията от тях.

Имайки предвид изискванията на ПМС № 157/07.07.2022 г. за определяне на органите и структурите, отговорни за изпълнението на Плана за възстановяване и устойчивост на Република България, и на техните основни функции, бенефициентите ще бъдат насърчавани да включват иновации, технически решения, управленски и организационни мерки, както и утвърдени добри практики за предотвратяване появата и/или минимизиране на последствията от съществуващи геодинамични процеси и явления.

17. Кандидатстващите инвестиционни проекти да предвиждат инженерно-геоложки проучвания за определяне на специфичните параметри на геоложкия стабилитет и идентифициране на съществуващи или потенциални геодинамични процеси и явления в района на ИП, в случай че такива не са провеждани при изготвяне на проектите.

За инвестиционни предложения, за които е относимо, условието ще бъде включвано като изискване за кандидатстване с цел доказване на съвместимост на водоземните съоръжения с управлението на водните ресурси, както и сравнителната оценка на енергийните ползи и на вредите за околната среда, при използване енергията на водата.

Сеизмична опасност:

18. Провеждане на изследователски дейности за определяне на сеизмичния риск от земетръсно въздействие за конструкциите на съоръженията при прилагането на конкретни проекти от НПВУ.

За инвестиционни предложения, за които е относимо, условието ще бъде включвано като изискване за кандидатстване с цел недопускане на сеизмичен риск от земетръсно въздействие върху конструкциите на съоръженията.

Почви:

19. Ситуиране на новите терени за развитие в урбанизираните вече крайселищни терени, без да се засягат обработваеми земи, а при невъзможност да се търсят земи с ниско плодородие (VII - IX категория) след преценка от страна на компетентния орган в рамките на процедури по глава Шеста от ЗООС до колко важни са за опазване на биоразнообразието.

Имайки предвид изискванията на ПМС № 157/07.07.2022 г. за определяне на органите и структурите, отговорни за изпълнението на Плана за възстановяване и устойчивост на Република България, и на техните основни функции, условието ще бъде включвано като изискване към проектите предложения, за които е относимо с цел опазване на почвените ресурси.

20. При „реконструкцията“ и залесяването с дървесни видове (защитни горски пояси) е необходимо да не се прилага тежка механизация, която би довела до нарушаване целостта на почвения профил (формиране на коловози), уплътняване и риск от ерозия.

Условието представлява нормативно изискване и ще бъде включвано като изискване при провеждане на необходимите съгласувателни процедури по ОВОС/ЕО/ОС при реализация на инвестиционните предложения, за които е относимо с цел предотвратяване появата на ерозионни процеси и уплътняване на почвата.

Ландшафт:

21. Проучване и изследване на възникването на възможни неблагоприятни въздействия върху ландшафтното разнообразие.

Условието ще бъде включвано като изискване при провеждане на необходимите съгласувателни процедури по ОВОС/ЕО/ОС при реализация на инвестиционните предложения, за които е относимо.

Отпадъци:

22. В хода на проектирането и изграждането на нови обекти и производства по възможност да се предвидят технологии

Условието ще бъде включвано като изискване при провеждане на необходимите съгласувателни

**ОБОБЩЕНА СПРАВКА по
СТАНОВИЩЕ ПО ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА № 1-1/2023 г.**

за повторно използване в производствените процеси на образувани производствени и опасни отпадъци, както и да се определят достатъчно на брой и по капацитет места за временно съхраняване на образуваните в хода на производството отпадъци.

процедури по ОВОС/ЕО/ОС при реализация на инвестиционните предложения, за които е относимо.

Вредни физични фактори:

23. Повишаване на квалификацията на специалистите, извършващи оценка на нейонизиращи лъчения и въвеждане на система за контрол на тази квалификация.

24. Прилагане на европейските препоръки (Препоръка 1999/519/ЕС) за защита на населението от електромагнитни полета.

25. Прилагане на европейски практики за защита от нейонизиращи лъчения във всички сфери на приложение, включително при диагностични и терапевтични процедури.

26. Извършване на радиологичен контрол при всички дейности, свързани с прилагане на технологии и методи с източници на йонизиращи лъчения.

Условието ще бъдат включвани като изискване при провеждане на необходимите съгласувателни процедури по ОВОС/ЕО/ОС при реализация на инвестиционните предложения, за които е относимо с цел опазване на човешкото здраве по отношение на йонизиращи и нейонизиращи лъчения.

Биологично разнообразие:

27. Да не се одобряват за финансиране инвестиционни предложения за нови индустриални зони, паркове и сходни територии на нов терен, или довеждаща инфраструктура за съществуващи такива по нов терен, в границите на защитени зони и територии.

28. Да не се одобряват за финансиране инвестиционни предложения за изграждане на нови вятърни и фотоволтаични електроцентрали на нов терен, или довеждаща инфраструктура за съществуващи такива по нов терен, когато инвестиционните предложения попадат в границите на защитени зони и територии, с изключение на такива за самостоятелно захранване на обекти и върху изкуствени и застроени площи, сгради, транспортна инфраструктура, паркинги и пречиствателни станции, насипища и хвостохранилища след извършване на инженерно-геоложки проучвания за определяне на геоложкия стабилитет, индустриални терени, открити рудници и мини.

29. Да не се одобряват за финансиране дейности по изграждане на нова инфраструктура и да не се извършва строителство в земеделски земи с НТП „ливади“ и „пасища“.

Условието ще бъдат включвани като изискване при провеждане на необходимите съгласувателни процедури по ОВОС/ЕО/ОС при реализация на инвестиционните предложения, за които е относимо с цел опазване на биологичното разнообразие.

Горски екосистеми:

30. В случай на приоритизирането на дървесната биомаса за енергийни цели да се вземе предвид отчитането на емисиите и погълчането на въглеродния диоксид от горите съгласно правилата за отчитане на Регламент 2018/841, който определя ангажиментите на България за постигането на целите за намаляване на емисиите на парникови газове в периода 2021-2030 г.

Условието ще бъде включвано като изискване при провеждане на необходимите съгласувателни процедури по ОВОС/ЕО/ОС при реализация на инвестиционните предложения, за които е относимо.

Културно-историческо наследство:

31. Прилагане на регулаторните изисквания за опазване на обектите на културно- историческото наследство.

32. Прецизиране на конкретните правила и норми в общите и подробните устройствени планове относно устройството на териториите с културно и историческо наследство.

Условието са нормативно изискване, като ще бъдат включвани като изискване при провеждане на необходимите съгласувателни процедури по ОВОС/ЕО/ОС при реализация на инвестиционните предложения, за които е относимо с цел опазването на културното наследство.

Опасни химични вещества и предприятия с висок и нисък рисков потенциал:

**ОБОБЩЕНА СПРАВКА по
СТАНОВИЩЕ ПО ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА № 1-1/2023 Г.**

33. При устройственото планиране на територията и планирането на защитата на населението и околната среда, свързани с изграждането на нови предприятия/съоръжения от енергийния сектор, вкл. такива с висок или нисък рисков потенциал да се прави детайлно обследване за наличието на предприятия с рисков потенциал в близост до проектираните обекти.

В условията за кандидатстване за проектните предложения за изграждане на ново или изменения в съществуващо предприятие и/или съоръжение с нисък или висок рисков потенциал, както и при планирането на нови строежи, включително изграждането на транспортни пътища, , обекти с обществено предназначение в близост до съществуващи предприятия и/или съоръжения с нисък или висок рисков потенциал, където разполагането или нови строежи може да бъде източник или да повиши опасностите или последствията от възникване на голяма авария ще се поставят изисквания за:

- Осигуряването на безопасни разстояния на предприятието и/или съоръжението до жилищни райони, обекти и площи с обществено предназначение, зони за отдих и където е възможно, големи транспортни пътища;
- Поддържане на безопасни разстояния на предприятия и/или съоръжения с нисък или висок рисков потенциал или други подходящи мерки до райони с особена природозащитна чувствителност или интерес и обекти на културно- историческото наследство в околностите на предприятия, когато е целесъобразно, с цел тяхното опазване;
- Предприемане на допълнителни технически мерки за ограничаване на рисковете за човешкото здраве и околната среда, в случай на съществуващи предприятия и/или съоръжения с нисък и висок рисков потенциал.

Население и човешко здраве:

34. При планиране и изграждане на нови предприятия/съоръжения местоположението на обектите да бъде съобразено с очакваните от предприятията емисии на атмосферни замърсители в околната и жизнената среда и наличието на обекти, подлежащи на здравна защита, както и зони и територии, в които са разположени такива обекти.

В условията за кандидатстване за проектните предложения ще се поставя изискване местоположението на обектите да е съобразено с предвидените за тази дейност зони и територии, съгласно действащите устройствени планове, както и с близостта на обекти, подлежащи на здравна защита, зони и територии, в които са разположени такива обекти и водоизточници за питейно-битово водоснабдяване, с или без учредени със заповед санитарно-охранителни зони.

Материални активи:

35. Оптимизиране на ресурсите (дълготрайните материални и нематериални активи с екологично предназначение) за опазване и възстановяване на околната среда - например надграждане на Националната система за мониторинг на околната среда - мрежите за мониторинг на атмосферен въздух, води, шум, почви, биоразнообразие.

В условията за кандидатстване за проектните предложения, за които е относимо, ще бъдат включвани критерии за приоритетен избор на проекти, предвиждащи оптимизиране на ресурсите (дълготрайните материални и нематериални активи с екологично предназначение) за опазване и възстановяване на околната среда/ науката/ бизнеса/ социалните и здравни структури.

36. Оптимизиране на ресурсите в науката, бизнеса, социалните и здравни структури.

В. Мерки за изпълнение при реализирането на проектите от НПВУ по компоненти и фактори

Начин на изпълнение: Съобразяването с мерките, цитирани в следващата таблица, ще бъде

**ОБОБЩЕНА СПРАВКА по
СТАНОВИЩЕ ПО ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА № 1-1/2023 г.**

включвано като изискване в условията за кандидатстване за проектни предложения, за които е относимо.

Климат:

1. След въвеждане в експлоатация, горивните емисии на CO₂ от големи енергийни инсталации да бъдат включени в Европейската схема за търговия с емисии на парникови газове, като операторът на инсталацията подлежи на издаване разрешително за емисии на парникови газове (РЕПГ) с цел осъществяване на мониторинг за определяне на квотите на емисии на ПГ в Европейската схема за търговия с емисии (ЕСТЕ).

Атмосферен въздух:

2. Проектните решения за изграждане на инсталации по Приложение № 4, т. 1 - Енергийно стопанство от ЗООС да бъдат в съответствие с НДНТ.
3. За инсталациите по Приложение № 4 от ЗООС, след приключване на процедурата по Глава шеста от ЗООС, да бъде проведена процедура по издаване на комплексно разрешително на енергийния оператор по реда на чл.117 (1) от ЗООС.

Повърхностни води:

4. При реализирането на дейности на територията на Република България свързани с енергийния сектор и строителството на обекти и инфраструктура, да се спазват мерките предвидени в разпоредбите на чл. 104 от ЗООС.
5. При реализирането на дейности на територията на Република България в близост до водни обекти да се спазват забраните и ограниченията на чл.134, чл.143 и чл.146 от Закона за водите..
6. Строителните дейности в речните легла да се осъществяват извън размножителния сезон на животинските видове (от март до юли), за да се намалят въздействия като смъртност и безпокойство на защитените видове и да не се допуска замърсяването им със строителни материали и гориво-смазочни материали от строителна и транспортна техника.
7. Използване на строителна и транспортна техника в добро техническо състояние за предотвратяване замърсяването на повърхностните води с петролни продукти.
8. При реализиране на ИП, свързани със строителство на индустриални зони, паркове и сходни територии земеделски стопанства, ВЕЦ и други хидросъоръжения да се изпълняват следните дейности (обект и на издаденото разрешително):
 - 1.1. *Водовземане* - за осигуряване на минимално допустимия речен отток след съоръженията за водохващане или регулиране на отока; изграждане рибни проходи, като се имат предвид видовете в съответния воден басейн; изграждане/монтиране на съоръжения/уреди за измерване консумацията на вода; провеждане на собствен мониторинг за ежемесечно отчитане разхода на вода с осигуряване на коректни данни и възможно преразпределяне на неизползвания воден ресурс при непълното му използване в период от три последователни години от издаване на разрешителното; допълнително ограничаване на правата и най-вече на лимита на водовземане при възникване на кризисни ситуации въвеждане на водоспестяващи технологии и обратно или повторно след рециклиране на отпадъчни води водоползване, с цел икономия на вода без да се засягат съществуващи съседни водохващания; спазване на графика за използване на вода от язовира и оптимизиране водоподаването за гарантиране нуждите на осигуряваните от него стопански цели, особено при засушаване.
 - 1.2. *Ползване на водни обекти за заустване на отпадъчни води* - изграждане при необходимост на локални пречиствателни съоръжения или инсталации; събиране на ежемесечни данни от собствен мониторинг за заустваните отпадъчни води във водни обекти и за пречиствателния ефект на изградените пречиствателни съоръжения /инсталации.
 - 1.3. *При строителство на МВЕЦ/ВЕЦ* - изграждане на съоръжения за осигуряване на непрекъснатостта на реката („рибни проходи“, байпаси и др.) и осигуряване на минимално-допустимия отток в реките след съоръжения за водовземане.
9. *За недопускане и предотвратяване на замърсявания и аварии, по отношение на повърхностните води да се спазват изискванията на чл. 131 от ЗВ.* При аварии, създаващи предпоставки за замърсяване на водите, задължително да се приложат мерки за ограничаване или ликвидиране на последиците от замърсяването по предварително изготвен аварийен план с незабавно уведомяване на басейновите дирекции и органите на Министерството на вътрешните работи.
10. *При реализиране на свързаните със селското стопанство инвестиционни проекти, да се прилагат най-добрите земеделски практики и налични техники при интензивно животновъдство, включващи системи за ефективно използване на водния ресурс при напояване и при възможност използване на рециклирани отпадъчни води и намаляване употребата на минерални торове и химични пестицидни средства.*

Подземни води:

11. За ИП, за които има вероятност да засегнат подземно водно тяло да се разработят мерки за опазване на подземните води. Предложените смекчаващи мерки да са съобразени с екологичните цели и мерките за тяхното постигане, предвидени в ПУРБ.

**ОБОБЩЕНА СПРАВКА по
СТАНОВИЩЕ ПО ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА № 1-1/2023 г.**

12. Където е подходящо и приложимо да се разработи план за мониторинг на ПВ и да се осигури неговото изпълнение при реализацията на инвестиционните предложения.
13. Да се осъществява редовен и строг контрол на изпълнението на мерките за опазване на подземните води, предвидени в проектите и разрешителните, свързани с тях.
14. За ИП, включени в Инвестиция 18 свързани с възстановяване на влажни зони и свързаност на реки, преди започване на дейностите да се проведе обследване за наличие на стари замърсявания и оценка на риска от миграция на замърсители в подземните води.
15. Пилотният проект за производство на електроенергия от геотермален източник (Инвестиция 15) да включва:
 - 15.1. провеждане на пълни подробни хидрогеоложки проучвания и моделиране на взаимовръзката между сондажите в дублетната система и нейното въздействие върху източниците за ПБВ и минералните води в района преди етапа на проучвателно сондиране.
 - 15.2. изолиране на по-плитко разположените подземни водни тела и слаби скали чрез избор на подходяща система за обсаждане.
 - 15.3. използване на добавки в промивната течност, които са природосъобразни и не представляват опасност за подземните води и геоложката основа.
 - 15.4. при необходимост от заустване на геотермални води да се спазват изискванията на действащата нормативна уредба.
 - 15.5. мониторинг и управление на подземните води, оценка на риска от аварии и разработване на адекватни смекчаващи мерки за опазване на подземните води.

Морска околна среда:

16. При реализация на ИП от НПВУ да се планира мониторинг на морската околна среда при необходимост, като същия бъде съобразен с националния мониторинг за зоните за опазване на стопански значими видове риби и други водни организми; мониторинг на ЗЗ и ЗТ, обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване, включително съответните обекти на Натура 2000, обявени съгласно Директивата за хабитатите 92/43/ЕЕС и Директивата за птиците 79/409/ЕЕС, които са част от морската околна среда и българското черноморско крайбрежие, както и действащите програми за мониторинг по РДВ и РДМС

Земни недра:

17. Да се разработят мерки за опазване на геоложката основа и превенция на геодинамичните процеси и явления.
18. Да се разработи и изпълни мониторинг на гео динамичните процеси и явления, където е необходимо в съответствие с условията на действащата нормативна уредба и добрите практики.
19. Да се осъществява редовен и строг контрол на изпълнението на мерките за опазване на геоложката основа и превенция на геодинамичните процеси и явления
20. При избор на местоположение за Инвестиция 15 да се избягват райони с развити геодинамични процеси и явления (например карст и др.), активни разломи и с висок сеизмичен риск. Да се изготви оценка на риска от аварии и да се разработят адекватни смекчаващи мерки за опазване на земните недра.

Сеизмична опасност:

21. Строг контрол за съблюдаване на специалните нормативни изисквания за проектиране и изпълнение на армировката и съединителните елементи, осигуряващи сеизмичната устойчивост на конструкциите и съоръженията при проектирането и реализирането на конкретни проекти по НПВУ.
22. Създаване на системи за постоянен сеизмичен мониторинг и ранно оповестяване за задействане предварително планирана адекватна реакция за недопускане на тежки аварийни ситуации и необратими последици при експлоатацията на газопроводи, електропроводи, тръбопроводи за захранване на топлоелектроцентралите с нови енергийни източници и тяхното безопасно функциониране в изцяло нова енергийна среда.

Почви:

23. Хумусният хоризонт да се изземва селективно. Отнетият хумусен хоризонт да се съхранява на временни депа до приключване на строителството, а след това да се използва за рекултивация на засегнатите терени.
24. Земните маси, добити в урбанизираните територии, както и тези извън населените места, да се депонират временно по трасетата, след което да се използват за обратна засипка. Излишните изкопни маси (земни) да се предават на депа за запръстяване.
25. При довеждащите водопроводи организацията на строителство да изключва активиране на срутища.
26. Опазване на почвата от замърсяване с нефтопродукти при аварии с транспортна техника, като се отстранява замърсената почва.
27. Необходимо е възстановяване на всички съседни площи, евентуално нарушени при строителството, както и временните площадки в рамките на отредения терен.

Ландшафт:

28. Координация при реализирането на отделните проекти със системата от защитените територии.

**ОБОБЩЕНА СПРАВКА по
СТАНОВИЩЕ ПО ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА № 1-1/2023 Г.**

Отпадъци:

29. Третирането на образуваните отпадъци в хода на експлоатацията на изградени по НПВУ инсталации и съоръжения да става въз основа изискванията на ЗУО - от оператора на инсталацията при наличие на разрешително по чл. 35 от ЗУО и/или чрез предаване за последващо третиране на фирми, притежаващи разрешителни за дейности с отпадъци.
30. Проучване на възможности за намаляване и/или повторна употреба на образувани в производствения процес отпадъци.

Вредни физични фактори:

Шум и вибрации:

31. Контрол на шума в населените места от транспорта, ВЕИ, индустрията.
32. Разработване на план за СМР, съобразен с изискванията за защита на работещите от въздействието на шума и вибрациите.
33. При инвестиционни проекти за ветроенергийни паркове стриктно да се спазва изискването за отстояние от населените места на повече от 500 метра, с цел намаляване на влиянието на шума в населеното място.
34. Прилагане на защитни прегради и други средства за защита около мощни източници на шум, като влакови композиции, ветроенергийни централи, транспортни магистрали, където са установени наднормени нива на шум.

Йонизиращи лъчения:

35. Дозиметричен контрол и здравна профилактика в медицински звена с приложение на йонизиращи лъчения, съгласно изискванията на националното законодателство.

Нейонизиращи лъчения:

36. Контрол на експозицията на нейонизиращи лъчения в различни сфери на стопанството - енергетика, транспорт, медицина и др.
37. Провеждане на комуникационна програма за намаляване на страховете сред населението от нейонизиращите лъчения.

Биологично разнообразие:

38. При процедурането на проекти за вятърни електрически централи да се изисква разработването на смекчаващи мерки за избягване и намаляване на въздействията върху прилепи и птици, в т.ч. относно: разположение на турбините, намаляване на риска от привличане на прилепи към района на турбините като вторичен ефект, избягване на светлинно замърсяване, намаляване на влиянието на локалните електропреносни мрежи, отстраняване на неработещи турбини.
39. Да се приложи система за собствен мониторинг на вятърни и фотоволтаични електроцентрали за следене на промените в компонентите на биологичното разнообразие.
40. Задължително използване на системи за ранно предупреждение за защита на птиците при експлоатацията на вятърни електроцентрали.
41. Забрана за използване на чужди растителни видове за рекултивация и за производство на биомаса за енергийни цели.
42. Прилагане на схема за опазване на защитени видове от ЗБР при дейности, повишаващи енергийната ефективност на сградния фонд.

Защитени територии и защитени зони:

43. Спазване на ограниченията и забраните в заповедите за обявяване и плановете за управление на защитените територии от Националната екологична мрежа от ЗЗ и ЗТ по ЗБР и ЗЗТ.

Гори:

44. Спазване на забраните за начина на трайно ползване на земи от горските територии за други нужди.

Културно-историческо наследство:

45. Провеждане на теренни издирвания на археологически обекти (недеструктивен метод) в потенциалните площадки за изграждане на нови съоръжения и инсталации.
46. При регистриране на археологически обекти, предприемане на съответните действия съгласно разпоредбите на Закона за културното наследство (ЗКН).
47. При изграждане на нови обекти да се упражнява наблюдение от археолози по време на изкопните дейности, съгласно изискванията на чл. 161, ал. 2 от ЗКН.

Материални активи:

48. Модернизация на елементи от енергийната инфраструктура, свързани с производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на преноса на газообразни горива, на транспортната инфраструктура, на инфраструктурата в здравеопазването, науката и социалната среда.

Опасни химични вещества и предприятия с висок и нисък рисков потенциал:

**ОБОБЩЕНА СПРАВКА по
СТАНОВИЩЕ ПО ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА № 1-1/2023 г.**

49. При изпълнението на инвестиции 13, 14, 15, 16, 27 и 29 да се осигури спазването на приложимите изисквания по отношение на намаляване на риска от големи аварии чрез прилагане и контрол по изпълнението на мерките, разработени във фазата на проектиране.

Здравно-хигиенни аспекти на околната среда:

50. Контрол на замърсители на атмосферен въздух в най-близко разположените жилищни територии по време на строителството и по време на експлоатацията на инсталации по НПВУ.

51. Регулярен мониторинг на водите и почвите за наднормено замърсяване, резултат от дейността на обекти от НПВУ.

II. Мерки за наблюдение и контрол при прилагане на НПВУ от Становище по екологична оценка № 1-1/2023 г.

1. На всеки три години от прилагането на НПВУ възложителят да изготвя доклади по наблюдението и контрола на въздействието върху околната среда при прилагането на плана, включително на мерките за предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последствия от осъществяването на плана. Изготвените доклади да се представят в Министерство на околната среда и водите за одобряване.

НПВУ е хоризонтален стратегически документ, съдържащ 57 инвестиционни проекта от компетентност на министерства/ведомства, определени с Постановление № 157 от 7 юли 2022 г. за определяне на органите и структурите, отговорни за изпълнението на Плана за възстановяване и устойчивост на Република България, и на техните основни функции. Всеки от инвестиционните проекти подлежи на отделна екологична оценка, за която в сила е законовата уредба в областта.

В този смисъл, считаме, че с оглед административна и процедурна икономия, изискването за изготвяне доклади по наблюдението и контрола на въздействието на тригодишен период не следва да се дублира с това на отделните инвестиции и да се осъществява в рамките на отговорните за отделните инвестиции министерства/ведомства.

2. Наблюдението и контролът на въздействията върху околната среда при прилагането на НПВУ да се извършват въз основа на следните мерки и индикатори:

Начин на изпълнение: Информация по мерките и индикаторите ще бъде събирана, анализирана и оценявана в докладите по наблюдение и контрол.

**ОБОБЩЕНА СПРАВКА по
СТАНОВИЩЕ ПО ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА № 1-1/2023 г.**

Компонент	Мерки	Индикатори за мониторинг	Единица мярка	Период/отговорен орган за изпълнение и орган по контрол
Атмосферен въздух и климат	Контрол на замърсителите в атмосферния въздух - SO ₂ , NO _x , ФПЧ ₁₀ и ФПЧ _{2.5} .	Годишни, дневни, максимални пределни норми за качество на въздуха.	µg/m ³	Периодичността трябва да бъде според програма за мониторинг - Бенефициент, Органи по контрол - РИОСВ, ИАОС, Община.
	Създаване на база данни за емисии в атмосферния въздух от местни производствени източници.	Брой обхванати производствени предприятия	kg за година	Годишно, Органи по контрол - ИАОС, Община.
	Количеството на емисиите на парникови газове - CO ₂ , N ₂ O, CH ₄ , SF ₆ , HFCs, PFCs.	Дял на общите годишни емисии на ПГ в CO ₂ – екв. спрямо базовата година	%	Годишно, Органи по контрол -ИАОС
	Увеличение на дела на Възобновяемите енергийни източници	Дял в брутното крайно потребление на енергия на страната.	%	Годишно Орган по изпълнение след въвеждане в експлоатация - Краен получател (КП) <i>(КП отговаря за изпълнението на инвестициите, спазвайки принципите за добро финансово управление и клаузите на сключените оперативни споразумения / договори за финансиране по ПВУ приети с ПМС № 80 от 9 май 2022 г., чл. 7, ал.2 икономически най-изгодната оферта се определя въз основа на един от следните критерии за възлагане, т. 3 оптимално съотношение качество/цена, което се оценява въз основа на цената, както и на показатели, включващи качествени, екологични и/или социални аспекти, свързани с предмета на поръчката/</i>
Повърхностни води	Контрол на водопотреблението	Консумирана вода	m ³	Годишно Орган по изпълнение -Бенефициент, Орган по контрол - Вик, БД
	Мониторинг на повърхностните води в района на строителство на нови сгради, индустриални зони, паркове, сходни територии, енергийни инсталации..	Физични, химични и биологични показатели за качество на водните тела.	pH, БПК ₅ , ХПК, неразтворими вещества, Nt, Pt, mg/l (µg/l) и др.	Орган по изпълнение -по време на строителство - Бенефициент, Орган по контрол – БД
	Мониторинг на питейните водоизточници при реализация на нови енергийни инсталации.	– Дебит,	– m ³ /s;	Периодичността трябва да бъде според програма за мониторинг - Бенефициент

**ОБОБЩЕНА СПРАВКА по
СТАНОВИЩЕ ПО ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА № 1-1/2023 г.**

Компонент	Мерки	Индикатори за мониторинг	Единица мярка	Период/отговорен орган за изпълнение и орган по контрол	
		– Физико-химични и микробиологични показатели – Радиологични показатели	– mg/l или µg/l, КОЕ/m; – Bq/l, mSv	Орган по контрол – БД, РИОСВ, ИАОС, РЗИ	
	Мониторинг на точковите източници на замърсяване	Емисионни норми за допустимо съдържание на опасни вещества в отпадъчните води	mg/dm ³ , µg/dm ³		
	Контрол на количеството на отпадъчни водни потоци със съдържание на замърсители над нормативно установените.	Дебит	m ³ /година		
	Контрол на екологичен отток в реката след ВЕЦ	Дебит	l/s		
Подземни води	Мониторинг на подземните води в района на проектите, включени в НПВУ.	Приложимите физични, химични и биологични и радиологични показатели за качество на водните тела. Показатели, свързани с количественото състояние на водните тела	m ³ , mg/l, µg/l Bq/l, mSv и др.	Периодичност – според условията в разрешителните – Бенефициент, Органи по контрол - БД, ИАОС.	
	Мониторинг на източници на замърсяване на водите, свързани с инсталации или дейности, планирани в НПВУ.	Показатели за индивидуални емисионни норми	m ³ , mg/l, µg/l и др.		
	Мониторинг на източниците на ПБВ в района на проектите, включени в НПВУ	Приложимите показатели според <i>Наредба 9 от 16.03.2001 г. за качество на водата, предназначена за питейно-битови цели.</i>	Приложимите за съответния проект количествени и качествени показатели.		Периодичност – според изискванията на националното законодателство – Бенефициент, Органи по контрол - БД, РЗИ, ИАОС.
	Контрол на водопотреблението в районите на проектите от НПВУ, влияещи върху водоползването.	Консумирана вода	m ³		Периодичност – по нац. Законодателство, Бенефициент, Органи по контрол - БД, ВиК.
Морска околна среда	Мониторинг на БЕК по РДВ за крайбрежни води и Дескрипторите по	Съгласно програмата за мониторинг по РДВ за крайбрежни води и РДМС. (<i>Всеки</i>	Според даденият индикатор от конкретният	Периодичността трябва да бъде според програмата за мониторинг на отделният	

**ОБОБЩЕНА СПРАВКА по
СТАНОВИЩЕ ПО ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА № 1-1/2023 г.**

Компонент	Мерки	Индикатори за мониторинг	Единица мярка	Период/отговорен орган за изпълнение и орган по контрол
	РДМС, които имат отношение към ИП към НПВУ .	<i>Дескриптор има разработени индикатори, както и всеки БЕК)</i>	Дескриптор (РДМС) или БЕК (РДВ)	Дескриптор (РДМС) и БЕК (РДВ) – Бенефициент, Органи по контрол – БД Черноморски район.
Геоложка основа	Мониторинг на геодинамичните процеси и явления, засегнати от ИП на НПВУ (линейни инфраструктури).	- Засегната площ – поява на свлачища, ерозия, слягане или пропадане на земната основа. Опасност за сгради и население, намиращи се в непосредствена близост. - Количество земна маса	- m ² - m ³	Периодично наблюдение, в зависимост от динамиката на процесите и неблагоприятни метеорологични условия (интензивни валежи и наводнения), Бенефициент, Органи по контрол – МРРБ, ДА „Геозащита“, Община
	Мониторинг на състояние на земната основа на съоръжения и инфраструктура, свързани с реализацията на НПВУ в контекста на замърсяване или поява на геодинамични процеси и явления.	Засегната площ/зеделски земи Замърсяване на води и почви	- m ² - рН, неразтворими вещества, mg/l (µg/l) и др.	Периодично наблюдение, в зависимост от динамиката на процесите и неблагоприятни метеорологични условия (интензивни валежи и наводнения). Бенефициент / Краен получател
Сеизмична опасност	Строг контрол за съблюдаване на нормите за проектиране и строителство на съоръжения и конструкции при реализирането на проекти по НПВУ в сеизмични райони.	Проектни сеизмични характеристики на земната основа – преди всичко очаквани максимални ускорения за съответните географски райони.	Определяне на максимално земно ускорение - m/s ²	Периодично по време на проектиране и строителство – Краен получател. Органи по контрол – ДНСК и МРРБ
	Сеизмичен мониторинг и ранно оповестяване с цел задействане на предварително планирана реакция за недопускане на тежки аварийни ситуации при експлоатацията на съответните енергийни обекти в зоните с висок сеизмичен hazard.	Регистрирани максимални ускорения на сеизмичните вълни в съответните локалитети.	Определяне на максимално земно ускорение - m/s ²	Постоянно - Бенефициент Органи по контрол – Краен получател, МРРБ
	Детайлни микро-сеизмични районираня на бъдещи строителни площадки при реализиране на инвестиционни намерения за проектиране, строителство и	Цялостен набор от проектни сеизмични характеристики на земната основа (максимални ускорения, спектрални криви, синтетични сеизмограми)	Основно определяне на максимално земно ускорение - m/s ²	В процеса на предпроектното изследване – Бенефициент Органи по контрол – Краен получател, МРРБ.

**ОБОБЩЕНА СПРАВКА по
СТАНОВИЩЕ ПО ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА № 1-1/2023 г.**

Компонент	Мерки	Индикатори за мониторинг	Единица мярка	Период/отговорен орган за изпълнение и орган по контрол
	експлоатация на класически ядрени блокове и малки модулни реактори (ММР)	съгласно изискванията на МААЕ.		
Почви	Наблюдение на местата с най-голям риск от ерозия и набелязване на конкретни залесителни мероприятия, Предотвратяване възникването на свлачищни процеси Техническа или биологична рекултивация, Контрол и ограничаване на промените земеделските земи за неземеделски нужди.	Площи с ерозионен риск	m ²	Органи по контрол - Община, РИОСВ
		Засегнати площи	брой свлачища за година	МРРБ (наблюдение в зависимост от ситуацията), Орган по изпълнение - Бенефициент
		Рекултивирани площи	m ²	Орган по контрол - Од „Земеделие“
Земеделски земи с променен статут	Земеделски земи с променен статут	Земеделски земи с променен статут	m ²	Орган по контрол - Од „Земеделие“
Ландшафт	Рекултивация на нарушени и трансформирани участъци от ландшафтите. Преобразуване, регламентиране и по възможност закриване на стари и нерегламентирани сметища.	Площ на рекултивирани участъци'	m ²	Орган по изпълнение - Бенефициент Орган по контрол - РИОСВ, Община
Отпадъци	Увеличаване на количествата повторно използвани и рециклирани отпадъци.	Количество повторно използвани и рециклирани отпадъци.	%	Орган по изпълнение – Бенефициент, Краен получател
	Намаляване на количествата депонирани отпадъци.	Количества депонирани отпадъци	t/y	Орган по контрол - РИОСВ, Община
Биологично разнообразие	Контрол по спазване на изискванията на ЗБР и ЗЗТ.	- засегнати местообитания - площ - засегнати видове предмет на опазване	- m ² , ha, дка - брой индивиди	Периодичност съобразено с дейностите Орган по изпълнение –Краен получател Орган по контрол - МОСВ, РИОСВ
	Контрол по спазване на предписаните смекчаващи мерки.	- проведени процедури по ЗООС/ЗБР; - проведени мониторингови проучвания във връзка с реализацията на ИП по Инвестиция 14.	- брой - съотношение брой мониторингови	

**ОБОБЩЕНА СПРАВКА по
СТАНОВИЩЕ ПО ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА № 1-1/2023 г.**

Компонент	Мерки	Индикатори за мониторинг	Единица мярка	Период/отговорен орган за изпълнение и орган по контрол
			проучвания към брой ИП	
Защитени територии и зони	Контрол по спазване на предписаните смекчаващи мерки.	- засегнати площи от природни местообитания, предмет на опазване в защитените зони; - засегнати видове, предмет на опазване в защитените зони.	- ha - брой	
Горски екосистеми	– Промени в площта и категоризацията на горските територии	Горски площи	ha	Периодичност съобразено с дейностите Орган по изпълнение – Краен получател Орган по контрол - Община, ОД „Земеделие“, ИАГ
	– Промяна на предназначението на установените земеделски територии, придобили характеристиките на гора и превръщането им в горски територии	Земеделски земи с променен статут	ha	
	– Дял на деградиралите площи и свлачища в резултат на дейности в областта на енергетиката и набелязване на конкретни залесителни мероприятия	Извършени противоерозионни залесявания/изградени противоерозионни съоръжения	дка противоерозионни залесявания/бр. изградени съоръжения	
	– Терен, застрашен от процеси на почвена ерозия		m ²	
Вредни физични фактори	шум	Контрол на шумовите нива.	Регистрирани завишения на шумовите нива.	Периодичност съобразено плана за мониторинг Орган по изпълнение - Бенефициент Орган по контрол - РЗИ, РИОСВ
		Реализирани шумозащитни мерки.	Местоположение и вид мерки.	
	Електромагнитни полета	Контрол на нивата на електрическото и магнитното поле от страна на собствениците на обектите – АЕЦ, ВЕЦ, ТЕЦ, ветрогенераторни паркове.	Интензитет на електрическото и магнитното поле на работните места при турбините и генераторите.	Всяко съоръжение – ОРУ, ВЕЦ, ТЕЦ, АЕЦ

**ОБОБЩЕНА СПРАВКА по
СТАНОВИЩЕ ПО ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА № 1-1/2023 г.**

Компонент	Мерки	Индикатори за мониторинг	Единица мярка	Период/отговорен орган за изпълнение и орган по контрол
Електромагнитни полета	Годишно обучение на работещите за осигуряване на безопасни условия на труд на работещите в енергийните обекти.			
	Извършване на измервания за въвеждане на нови излъчватели за безжична комуникация.	Заявка за въвеждане на нов обект по изискванията на ЗУТ и Наредба № 9/1991 г.	Интензитет на електрическото поле $E, V/m$; плътност на мощност $S, \mu W/m^2$ на микровълново лъчение.	При всеки нов обект и при промяна на условията на излъчване Орган по изпълнение - Бенефициент Орган по контрол – НЦОЗА, РЗИ
	Извършване на мониторинг на електромагнитните полета в населените места	10% от излъчващите обекти в региона и такива при „чувствителни“ сгради – детски градини, болници, училища и др.	Плътност на мощност $S, \mu W/m^2$ на микровълново лъчение.	Веднъж годишно Орган по изпълнение - Бенефициент Орган по контрол – НЦОЗА, РЗИ
Културно-историческо наследство, вкл. архитектурно и археологическо наследство	<ul style="list-style-type: none"> • Наблюдение от археолози по време на извършване на изкопни работи; • Спасителни разкопки в рамките на района на строителните обекти и техния сервитут; • Пълно археологическо проучване; 	<p>Площ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Климатична и Химична ерозия на обектите.</i> • <i>Човешки фактори: степен на иманярска интервенция, инвестиционни намерения.</i> 	ha, дка, m ²	По сигнал <ul style="list-style-type: none"> • Сезонни наблюдения на процеси на изветряване, напукване, ерозия • Теренни археологически наблюдения и отразяване на промените в Археологическа карта на България. Органи по контрол - НАИМ-БАН, Община, РИМ, ИМ
Здравно-хигиенни аспекти на околната среда	Наблюдения, контрол и оценка на здравното състояние на населението. Идентифициране на проблеми, породени от обекти от по НПВУ.	Заболеваемост и смъртност на населението	брой	Орган по изпълнение - Бенефициент , Краен получател Орган по контрол –РЗИ, Община
Материални активи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Рехабилитация и модернизация на елементи от инфраструктура с екологична насоченост. 2. Реализация на нови проекти с екологична насоченост. 	Финансов размер на материалните активи екологична насоченост.	Лева (евро)	Орган по изпълнение и контрол - Краен получател

ОБОБЩЕНА СПРАВКА по
СТАНОВИЩЕ ПО ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА № 1-1/2023 Г.

3. При констатирани неблагоприятни последици върху околната среда и/или човешкото здраве да се предложат и предприемат своевременни мерки за възможното им отстраняване.

Начин на изпълнение: При констатирани неблагоприятни последици върху околната среда и/или човешкото здраве, бенефициентите по съответните проекти ще предложат и съгласувано със съответните компетентните органи по околна среда и/или човешко здраве ще предприемат своевременни мерки за възможното им отстраняване.